

MARTIEN KOELEMMEIJER:

‘Hoe krommer, hoe beter’

Plantnaam: Carpinus - Haagbeuk
Groeivorm: forse boom, diverse cultivars
Blad: eivormig, heldergroen
Bloem: onopvallend, voorjaar
Bijzonderheden: verdraagt goed snoei

Carpinus is opvallend met zijn vroeg uitlopende, lichtgroene blad, maar is ook een blikvanger in de herfst. Dan verkleurt het blad naar intens goudgeel. Tuinkenner Martien Koelemeijer: ‘Carpinus is jaarrond mooi en kent interessante soorten en cultivars.’

Tekst en fotografie: Emiel van den Berg

Het uitgebreide plantengeslacht Carpinus telt circa 35 soorten en daarnaast een behoorlijk aantal cultivars. De soorten groeien van nature op het noordelijk halfrond; enkele in Noord-Amerika, de meeste in Azië. Het geslacht behoorde tot de berkenfamilie, de Betulaceae, maar wordt tegenwoordig ingedeeld bij de Corylaceae. Ostrya en Corylus zijn familie. De Nederlandse naam is haagbeuk. Enigszins verwarrend, want hoewel Carpinus veel als haagplant wordt gebruikt, is hij behoorlijk anders dan de gewone beuk (*Fagus sylvatica*). De twee boomgeslachten zijn zelfs niet eens familie van elkaar, want *Fagus* behoort tot de Fagaceae ofwel beukfamilie. Overeenkomst tussen de twee is de gladde zilvergrijze bast bij oude bomen, hoewel de stam bij Carpinus uiteindelijk wel grilliger wordt dan bij *Fagus*. Vooral de draaiingen maken een oude Carpinus-stam meer ‘doorleefd’ dan de gladde stam van *Fagus*. Een andere gelijkenis is de bladvorm, echter het bladoppervlak bij *Fagus* is gladder, bij Carpinus liggen de nerven dieper. Ook is de bladrand bij Carpinus gezaagd. Anders dan *Fagus* houdt Carpinus in de herfst en winter slechts een deel van de bladeren vast. In verdroogde vorm blijven ze net als bij de

beuk gedurende de hele winter aan de plant. Carpinus is een schaduw-houtsoort die in bossen en parken een goede onderbegroeiing vormt. Martien Koelemeijer, oud-eigenaar van tuinarchitectenbureau Hof van Heden, heeft in de Beemster een grote tuin waarin herfstkleuren zorgen voor een spectaculaire ‘Indian Summer’. Daarbij draait het vooral om *Acer*, *Prunus* en *Cornus*, maar ook enkele Carpinus vallen op. Ze gedijen goed tussen de hogere en forse buurbomen.

TREURVORM

Te bewonderen in de tuin is *C. japonica*, de Japanse haagbeuk. Deze soort groeit vanuit struikvorm tot een boom, soms meerstammig, tot boven de 10 meter. “Een prachtige solitaire.” De kroon is eerst vaasvormig later gaat die de breedte in, vergelijkbaar met de bekende *C. betulus*. Groot verschil tussen de twee soorten is dat de bast van *C. japonica* licht grijsbruin is en in dunne schubben loslaat. Daarnaast is het blad wat smaller en de uitloop in het voorjaar iets rood gekleurd. “Het mooist zijn de vruchtkatjes, vergelijkbaar met hopbellen. Prachtig in de zomer, maar ook in de winter. Ze verdrogen, kleuren bruin en spelen nog lang een rol.”

Aan de rand van de vijver heeft Koelemeijer een treurvorm van Carpinus staan; *C. betulus* ‘Pendula’, de treurhaagbeuk. Eveneens opvallend door de intens goudgele herfstverkleuring. “Deze leent zich voor plaatsing aan de voet van oprijzend geboomte. Dat geeft een mooi, waardevol contrast. De omvang is bescheiden, net als de groeikracht, en dus is hij ook goed te gebruiken in de wat kleinere tuin.” Deze treurvorm wordt geënt op onderstam en de hoogte daarvan is uiteraard bepalend voor het eindresultaat. Bij jonge bomen gaan de takken altijd eerst recht naar beneden, later gaan ze meer de breedte in. Hoger dan 4-5 meter wordt hij niet.

BIJZONDERHEID

Een bijzonderheid in de tuin is *C. turczanowii*. Behalve de fraaie meerstammige habitus vallen ook hier de vruchtkatjes op. “Fijner dan bij *C. japonica*. Met zijn blad is hij ook voller, ondanks dat dat blad kleiner is en de bladrand meer gezaagd.” Koelemeijer vertelt dat de meerstammige vorm door zijn toedoen erin is gebracht. “In het begin heb ik de stammen met stokken uit elkaar geduwd. Dat kan met veel meer planten. Ik hou niet zo van uniforme rechte bomen. In een laan is dat prachtig, in een tuin geldt hoe krommer, hoe beter.” Wat betreft onderhoud vindt Koelemeijer Carpinus een gemakkelijke plant. Vanaf het begin begeleidt hij de groei waarbij snoei geen probleem vormt. “Is het model in orde dan is het goed.” Verder prijst hij de goede gezondheid, de relatief goedkope aanschafprijs en het feit dat vrijwel elke grondsoort wordt verdragen. “Een boom met veel kansen.”